

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทบทวนเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจึงควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รายละเอียด ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัด

การศึกษาอบรม และการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ รวมทั้งการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

มาตรา 9 (2) การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553)

1) การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มาตรฐานทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ไม่น้อยกว่า 12 ปี ตามมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5) กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน

จากการที่กฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2554)

1) การจัดการศึกษาในระบบ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาในระบบสองรูปแบบ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา รายละเอียด ดังนี้

(1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งรัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สำหรับการแบ่งประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นตามกฎหมายกระทรวง แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี โดยมีหลักการคือการเตรียมความพร้อมของเด็กด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สุริยา ฆ้องเสนาะ, 2557)

การศึกษาระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความสามารถของเด็ก ใช้ระยะเวลาตามเกณฑ์ปกติ 6 ปี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการศึกษาถัดจากระดับประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน 3 ปี มีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ ความต้องการ ความสนใจ และสร้างความถนัดแก่นักเรียน เพื่อนำไปใช้ประกอบการงานและอาชีพที่สมควรแก่วัย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการจัดการศึกษาถัดจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ทั้งนี้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลายมี 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญ (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) และประเภทอาชีวศึกษา (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ)

(2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา และระดับปริญญา

2) การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่จัดการให้ความรู้ด้านอาชีพ เป็นการจัดบริการและส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของประชาชน และความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนหนังสือ หนังสือพิมพ์ สื่อ สิ่งพิมพ์แก่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตำบล และห้องสมุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วุฒิสาร ตันไชย, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับหลักการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3 ถึง 5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มศักยภาพตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มศักยภาพ

3.2 เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.3 เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกวิธี

3.4 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

3.5 เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

3.6 เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ดังนี้

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศาสนา

การบริหารจัดการ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการศาสนา ให้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษาในศาสนา ตามหนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ น.ร. 0107/ว 20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2551 ดังนี้

2.1) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 1 ที่มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ทั้งหมด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 2 และ 3 ให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดทั้งในด้านการบริหารงาน บุคลากร งบประมาณ และวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมายระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

ๆ แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล เดิมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลได้จัดการศึกษาปฐมวัย แก่เด็กอายุ 3 ถึง 5 ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้งบประมาณจากเงินรายได้เทศบาล เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ เพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 3 ถึง 5 ขวบให้ได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาคือในระดับ ประถมศึกษา ส่วนราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ กรมพัฒนา ชุมชนกระทรวงมหาดไทย ดำเนินการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 7,520 แห่ง กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม) ดำเนินการในวัด มัสยิด เรียกว่า ศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มัสยิด จำนวน 4,155 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (สพช.) ดำเนินการในโรงเรียน เรียกว่าการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ จำนวน 2,651 แห่ง รวมทั้งสิ้น 14,326 แห่ง ส่วนราชการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาเด็กวัย 3 ถึง 5 ขวบ ให้มี ความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อศักยภาพในการศึกษา ต่อไประดับประถมศึกษาเช่นเดียวกัน แต่ก็มีโครงสร้างการบริหารงานและความเป็นเอกภาพในการ บริหารจัดการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชุมชน บริหารงานโดย คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัด มัสยิดบริหารงานโดยคณะกรรมการ บริหารศูนย์อบรมก่อนเกณฑ์ ในวัด มัสยิด ประกอบด้วย ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนครูพี่เลี้ยง ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนสถานศึกษาและ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเจ้าอาวาส อิหม่าม เป็นประธาน และการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) บริหารงานโดยผู้บริหารโรงเรียน

ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการได้ถ่ายโอนให้แก่เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับ การกระจายอำนาจจากรัฐบาล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึง ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่นทั้งใน ด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ส่วนราชการ ต่าง ๆ ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองถือว่าเป็น สถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 แต่ก็ยังมี ความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านโครงสร้างการบริหารงานได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหาร จัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเห็นว่ามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2547 นั้นควรจะปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้านดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. มาตรฐานด้านบุคลากร
3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยงานด้านการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงาน

1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน กอง สำนักการศึกษา โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กเล็กอายุ 2 ถึง 5 ปี ที่จะเข้ารับบริการไม่น้อยกว่า 20 คน
- 2) จัดทำโครงการและ แผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) จัดทำแผนดำเนินงานได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2 ถึง 5 ปี แผนรับนักเรียนการจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และการจัดงบประมาณ เป็นต้น

5) จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ กรณีที่ไม่มีสถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสิทธิอนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้างและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 การย้าย รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) จัดเวทีประชาคมเพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับเพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำแผนการย้าย รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) จัดทำประกาศย้าย รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) รายงานการย้าย รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ทราบ

1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

- 3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน
- 4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัย ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยในแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป

มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากร

1. ด้านมาตรฐานตำแหน่ง

ปัจจุบันตำแหน่งของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ได้แก่

1) พนักงานส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กและครู

2) พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้า

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็กโดยแต่ละตำแหน่งมีมาตรฐานตำแหน่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง ดังนี้

1.1 พนักงานส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล พ.ศ. 2559 ประกาศ ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2559 ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1.1.1 คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาศึกษาศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย หรือคุณวุฒิอื่นที่ ก.จ. ก.ท. หรือ ก.อบต. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้

2) ได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือหลักฐานที่ใช้แสดงในการประกอบวิชาชีพครู ตามที่คุรุสภาออกให้เพื่อปฏิบัติหน้าที่สอน

1.1.2 หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา (ศพด.) โดยจะต้องผ่านการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.1.3 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

1) รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

3) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล

4) จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผล การปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการ พัฒนาผู้เรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7) เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไป และประสานเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย

8) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

1.2 พนักงานส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก

ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำ มาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล พ.ศ. 2559 ประกาศ ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2559 ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก ดังนี้

1.2.1 คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกันทางการศึกษา หรือ สาขาศึกษาศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย หรือคุณวุฒิอื่นที่ ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้

2) มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกันทางการศึกษา หรือ สาขาศึกษาศาสตร์ และได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากหน่วยงาน ซึ่งระบุถึงลักษณะงาน และระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือหลักฐานที่ใช้แสดงในการประกอบวิชาชีพครู ตามที่คุรุสภาออกให้เพื่อปฏิบัติหน้าที่สอน

1.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) โดยจะต้องผ่านการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.2.3 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

- 1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) อบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย
- 3) ปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)
- 4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 5) ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 6) ทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) ความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตาม

ศักยภาพ

8) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3 พนักงานส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งครู

ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล พ.ศ. 2559 ประกาศ ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2559 ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครู ดังนี้

1.3.1 คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

- 1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาศึกษาศาสตร์ หรือทางอื่นที่ ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้
- 2) ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้ช่วยและหรือตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็กและหรือตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยผ่านการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต. กำหนด หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ ก.จ. ก.ท. หรือ ก.อบต. เทียบเท่า

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

1.3.2 หน้าที่และความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา พัฒนاتนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและ

หรือสถานประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริการสังคมด้านวิชาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3.3 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

- 1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) ปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา
- 4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 5) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

ตามศักยภาพ

- 6) ทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 8) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.4 พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป

หนังสือสำนักงาน ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต. ที่ มท 0809.9/ว 2 ลงวันที่ 25 มกราคม 2554 ได้ชักชวนแนวทางการจ้างพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายหลังจากการประกาศใช้มาตรฐานกำหนดตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก โดยต้องถือปฏิบัติตามมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง ดังนี้

1.4.1 การจ้างพนักงานจ้างตามภารกิจ ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหรือตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กแล้วแต่กรณี สามารถจ้างได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหรือตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก สำหรับผู้มีคุณวุฒิ ให้กำหนดลักษณะงาน และคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งของตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหรือครูผู้ดูแลเด็ก แล้วแต่กรณี ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.ท. กำหนด
- 2) ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหรือตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก สำหรับผู้มีทักษะ ให้กำหนดลักษณะงาน และคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งโดยใช้ทักษะเฉพาะของบุคคลซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในงานที่จะปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 5 ปี และทักษะของบุคคลดังกล่าว จะต้องสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงความมีทักษะในงานนั้น ๆ โดยมีหนังสือรับรองการทำงานจากนายจ้าง หรือ หน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานที่ได้ปฏิบัติหรือมีการทดสอบทักษะเฉพาะบุคคลด้วยการทดลองปฏิบัติ

1.4.2 พนักงานจ้างทั่วไป ตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจ้างพนักงานจ้างทั่วไปตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก สำหรับปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กเล็ก ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0809.2/ว 77 เรื่อง แจ้งมติ คณะกรรมการกลางข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) เรื่อง ปรับปรุงค่าตอบแทน (ค่าจ้าง) พนักงานจ้างทั่วไปและการกำหนดตำแหน่ง และเรื่อง ต่อสัญญาจ้างลูกจ้างชั่วคราว ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2547

1.5 พนักงานจ้างทั่วไปหรือพนักงานจ้างตามภารกิจที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย

1.5.1 ชุกรการ การเงิน พัสดุ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ทำหน้าที่ชุกรการ การเงิน พัสดุ และงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามระเบียบกฎหมาย และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.5.2 คนครัว ผู้ประกอบอาหาร มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัยตามหลักโภชนาการสำหรับเด็กเล็ก แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีสุขภาพดีไม่เป็นโรคติดต่อ จัดสถานที่ประกอบอาหารและเครื่องครัว ให้สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ

2) คนครัว จัดเตรียมอาหารว่าง อาหารกลางวัน ทำความสะอาดอุปกรณ์วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนดูแลความเรียบร้อยความสะอาดเป็นไปตามสุขลักษณะ

3) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.5.3 ภารโรง พนักงานทำความสะอาด มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ทำความสะอาด รักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแลบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ และทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีความปลอดภัยสำหรับเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.5.4 ยามรักษาความปลอดภัย มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ดูแลรักษาความปลอดภัยของอาคาร ทรัพย์สิน บุคลากร และเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.5.5 พนักงานจ้างตำแหน่งอื่น ๆ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณากำหนดตำแหน่ง และดำเนินการจ้างได้ตามระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ตามความเหมาะสมและจำเป็นทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสถานะทางการคลังของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญคุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งตามข้อ 1.5 มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างทั่วไป/พนักงานจ้างตามภารกิจ

1.6 อัตราค่าตอบแทนและเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราวของพนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไปตามข้อ 1.4 และ 1.5 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสรรหา/คัดเลือกบุคคล เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจและพนักงานจ้างทั่วไปในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเลือกตามตำแหน่งที่กำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการกำหนดอัตราค่าตอบแทนและเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว ตามประกาศของ ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.

3. มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัดประสบการณ์และส่งเสริม พัฒนาการการเรียนรู้ ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูก สุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพของเด็ก ให้ ผู้ปกครองมีความมั่นใจ ไว้วางใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความ ปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก การจัดสภาพแวดล้อม ที่ถูกสุขลักษณะ จะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกัน การแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลด ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ ส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรม ที่ถูกต้องซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญในการก่อสร้างอาคาร หรือการปรับปรุงอาคาร สถานที่ เพื่อจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1.ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

1) สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ในพื้นที่ เสี่ยงอันตรายเช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ฼าปนกิจสถาน มลภาวะทาง อากาศ แสงและเสียงที่มากเกินไปจนหาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุตาม มาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2) ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมี ความจำเป็นต้องสร้างอาคารให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วเพื่อป้องกันอันตราย

3) พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย และเป็น พื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

กรณีที่มีอาคารเดิมอยู่แล้ว แต่มีสภาพเสี่ยงไม่เหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาตั้งงบประมาณเพื่อปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสม

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้นขึ้นไป ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูง ของห้องจากพื้นถึงเพดาน ไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

1.3 ทางเข้า - ออกตัวอาคาร

ประตูทางเข้า-ออกจากตัวอาคารควรมีอย่างน้อย 2 ทาง มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉินต่างๆ

1.4 ประตู- หน้าต่าง

ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

1.5 บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีลูกกรง และราวบันได มีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันได และช่องลูกกรง บันได (ช่องที่เป็นช่วงอันตรายอยู่ระหว่าง 9-23 เซนติเมตร)

1.6 พื้นที่ใช้สอยภายใน

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และจัดกิจกรรมอื่นๆ ของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหารและการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย เฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน หากไม่สามารถแยกเป็นแต่ละห้องได้ อาจจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ โดยใช้ พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ โดยมีแนวทางดังนี้

1.6.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวกและอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมี แนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดภัย ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป

- อุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ มีความสะอาด นำไปปิดฝุ่น ตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม มีสภาพดี และมีเฉพาะเด็กแต่ละคนทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยการซักหรือผึ่งแดด เพื่อลดการแพร่ของเชื้อโรค

- ตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่างๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับนอน

1.6.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ ห้องส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่นห้องศูนย์สื่อ ห้องนิทาน ห้องสมุด ฯลฯ ทุกห้องต้องไม่ชื้น และไม่ขึ้นควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่ทน ความปลอดภัย จากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่ สมอ จัดวางสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ตู้ โต๊ะ เป็นระเบียบ และมีการยึดติดกับผนัง หรือพื้นอย่างมั่นคง ในกรณีที่เครื่องใช้นั้นล้มได้ง่ายเหลื่อม มุม ที่แหลมคมของเครื่องใช้ต่างๆ ต้องหุ้มด้วยวัสดุที่นุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก

1.6.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีสภาพแข็งแรง ปลอดภัย และใช้งานได้ดี

1.6.4 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก ดังนี้

- 1) สถานที่เตรียมปรุงอาหาร สะอาด เป็นระเบียบ และการขนส่งอาหารที่พร้อมบริโภคต้องมีการปกปิด
- 2) มีการระบายอากาศดี ไม่มีกลิ่นคาวรบกวน
- 3) มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก เช่น มีการป้องกันอันตรายที่เกิดกับเด็กได้ จากมีดของมีคม ถังแก๊ส เป็นต้น
- 4) โต๊ะเตรียมปรุงอาหารมีสภาพดี สะอาด สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร
- 5) ภาชนะใส่อาหารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย เช่น สแตนเลส อลูมิเนียม เมลามีนสีขาวหรือสีอ่อน ไม่แตกง่าย หรือมีความคม
- 6) ที่ล้างภาชนะ ควรใช้อย่างที่มีก๊อกน้ำหรือ ท่อระบายน้ำ ถ้าใช้กะละมัง ต้องมี 3 ใบ วางสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 เซนติเมตร และบริเวณที่ล้างจะต้องมีการระบายน้ำได้ดี ไม่แฉะแฉะ
- 7) ล้างภาชนะ อุปกรณ์ด้วยน้ำยาล้างภาชนะ และน้ำสะอาดอีก 2 ครั้ง หรือล้างด้วยน้ำไหล
- 8) ภาชนะ อุปกรณ์ เมื่อล้างเสร็จแล้วต้องคว่ำให้แห้ง ห้ามเช็ด วางในตะแกรงโปร่ง

สะอาดสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

9) เชียง มีด ต้องอยู่ในสภาพดี สะอาด แยกใช้ตามประเภทของอาหาร ได้แก่ ผัก ผลไม้เนื้อสัตว์สุก เนื้อสัตว์ดิบ มีเชียงแยกใช้ตามประเภทอาหาร อย่างน้อย 3 อัน และควรทำความสะอาด สะอาดทันทีเมื่อใช้เสร็จ

1.6.5 ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ ที่จำเป็น มีผู้รับผิดชอบตรวจสอบยาหากหมดอายุต้องเปลี่ยนใหม่ทันที และขณะอยู่ในห้องปฐมพยาบาลเด็กต้องอยู่ในการดูแลของครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ดูแลเด็กตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องปฐมพยาบาลเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่ปฐมพยาบาลแยกเป็นสัดส่วนตาม ความเหมาะสม

1.6.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดร่างกายเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดร่างกายเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันใน ขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีส่วนแสงสว่างเพียงพอ มี อากาศถ่ายเทโดยสะดวกพื้นไม่ลื่น แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

1.6.7 ห้องส้วมสำหรับเด็กต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กชาย และเด็กหญิง โดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมต้องมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก หรือมีฐานส้วม ที่เด็กสามารถก้าวขึ้นลงได้ง่าย ห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก พื้นไม่ลื่น หากมีประตู จะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก หากห้องส้วมอยู่ ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถ ทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะ ได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็กแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

1.6.8 ห้องอเนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก กรณีที่ไม่มีห้องที่เป็นสัดส่วนการ รับประทานอาหาร หรือการนอนต้องคำนึงถึงความสะดวก และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับ ลักษณะของกิจกรรมหากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควร จัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่ความ สูงเกินกว่า 2.00 เมตรอาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

1.6.9 การกำจัดสิ่งปฏิกูลต่างๆ ให้จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำออกไปทิ้ง ภายนอกอาคารทุกวัน

2.ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

2.1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา

เด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ เหมาะสม (ไม่น้อยกว่า 200 ลักซ์) ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

1) เสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ระดับเสียงเหมาะสม

2) การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องมีเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า – ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะ ต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก ควรเป็นพื้นสนามหญ้า ดิน หินทราย หรือวัสดุที่อ่อนนุ่ม ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มี ที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณลานวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่นำเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.2.4 ระเบียง

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มีอาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกรงกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

3.1.2 มีการติดตั้งอุปกรณ์ เครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร และถังดับเพลิงติดตั้งสูงจากพื้นถึงหัวถัง ไม่เกิน 1.50 เซนติเมตร ต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ

3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำด้วยวัสดุแตกหักง่ายหรือแหลมคมหากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหล็คมคม

3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาลวางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.6 จัดให้มีวัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่มีลักษณะลื่น และเก็บสำรวจ จำพวกเคมีหรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก วัสดุกันลื่นที่ใช้ในห้องน้ำ-ห้องส้วม ต้องทำความสะอาด สม่ำเสมอ

3.1.7 ไม่มีหลุม บ่อน้ำ หรือเศษวัสดุอื่นๆ ที่อาจเป็นอันตราย ต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.1.8 มีระบบการล็อกประตูในการเข้า-ออก นอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด-ปิดได้ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ปลอดภัยเด็กเข้าไปไม่ได้

3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค เช่น มุงลวด ฯลฯ และมีมาตรการในการดูแลรักษาความสะอาดและป้องกันด้านสุขอนามัย

3.1.10 มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง มีความสูง ขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.1.11 กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีบริการรถรับส่งเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยของรถรับส่งนักเรียนในเรื่องต่างๆ เช่น สภาพรถรับส่งที่ต้องมีสภาพสมบูรณ์ ปลอดภัย และมีการตรวจสอบสภาพอยู่เป็นประจำ ด้านการตรวจสอบทะเบียนและบัญชีรายชื่อเด็กนักเรียนที่ใช้บริการรถรับส่งประจำวัน

ความปลอดภัยในการขับขี่ และความปลอดภัยของพนักงานขับรถ ข้อปฏิบัติของครูผู้ควบคุมเด็กนักเรียนประจำรถ เป็นต้น

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และอันตรายต่างๆ

3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

3.2.2 บุคลากรในศูนย์ควรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.2.3 มีโทรศัพท์และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นประจำไว้

3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก

3.2.5 มีมาตรการในการรับ-ส่งเด็ก กรณีเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินและอันตรายต่างๆ อย่างเป็นระบบ

3.2.6 มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นกับเด็กที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน

3.2.7 มีการสำรวจ ประเมิน และจัดการจุดเสี่ยงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

4. มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2-5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา)

2. เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามวัย โดยองค์กรร่วมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย

3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

4. เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบท และวัฒนธรรมของชุมชน สังคม ในท้องถิ่น

5. เพื่อส่งเสริมความรัก เอื้ออาทร ของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคมท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 และมาตรา 18 จึงต้องใช้หลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการ จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและ พัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความ รัก ความเอื้ออาทร และมีความสุข ความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนา ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2. หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเอง ตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

2.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

2.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข

3. การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับบริบท ของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำขึ้น โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางโดยการบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้น มาโดยการศึกษาจากภูมิสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง มาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความ พร้อมในทุก ๆ ด้าน

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อายุ 2 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) ใช้วัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย

- 4) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 6) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 7) สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 ถึง 5 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน

สัมพันธ์กัน

- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 5) ชื่นชมและกล้าแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการ

ออกกำลังกาย

- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

6. คุณลักษณะตามวัย

6.1 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที เดินถอยหลังได้ เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้นเดียว สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุ 3 ปี หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย จับดินสอแท่งใหญ่ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย ความเป็นตัวของตัวเอง

3) พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ เล่นรวมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น พยายามช่วยตัวเองในเรื่องการแต่งตัว รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้ และเริ่มรู้จักรอคอย มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3 ถึง

5 นาที ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง สนใจค้นคว้า สำรวจสิ่งต่าง ๆ เริ่มประโยคคำถาม อะไร สนใจสิ่งรอบตัว และวางของซ้อนกันได้ 4 ถึง 6 ชั้น

6.2 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ และเขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม และกลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ และรู้จักรอคอย

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองและแสดงท่าทางเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม อะไร สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ และอยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

6.3 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ และกระโดดกระเด้งไม่ชอบอยู่เฉย

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่และต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

3) พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน หลัง แบ่งของให้คนอื่น และเก็บของเล่นเข้าที่ได้

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ได้แก่ รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

6.4 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นคง

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์

อย่างเหมาะสม ขึ้นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น และยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
น้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือ
ทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ และมีมารยาทในสังคมที่งดงามมีจิตอาสา

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นและสร้างสรรค์
งานตามศักยภาพ

7. การจัดประสบการณ์

7.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ/ ปีการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ/ปี
เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นและทำกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ
คุณธรรม จริยธรรม ได้พัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1) หลักการจัดประสบการณ์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

- (1) เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย
- (2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร
- (3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและ
พัฒนาการของเด็ก

(4) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก

(5) ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

(6) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการ
พัฒนาเด็ก

2) แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี ดังนี้

(1) ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ
ของเด็ก

(2) สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทาง
อารมณ์

(3) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัส
ทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น

(4) เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
อย่างหลากหลาย

(5) จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัย เหมาะสม
กับเด็ก

(6) ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

(7) ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

7.2 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3 ถึง 5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก อายุ 3 ถึง 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1) หลักการจัดประสบการณ์

(1) จัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

(2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

(3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

(4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

(5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2) แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

(1) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

(2) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

(3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

(4) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

(5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขเอื้อต่อการเรียนรู้

(6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในบริบทของชุมชนนั้น ๆ

(7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน และมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้าน งบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคม อื่นและต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษา

ดังนั้น ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมี ส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนกับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อเป็นการระดมความร่วมมือทั้งทรัพยากร และการลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริม ความพร้อมของเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้โดย มีประสิทธิภาพและ ส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจน เป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย กระบวนการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วมเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหาร และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครู ผู้ดูแลเด็กผู้ดูแลเด็ก เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัด การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพของชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดังนี้

1.ด้านวิชาการ

1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โครงการและกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 การมีส่วนร่วม สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ศึกษาแหล่ง

เรียนรู้นอกสถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กให้กับผู้ปกครองและชุมชน

1.3 การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และภาคสังคมรับทราบอย่างทั่วถึง

2. ด้านอาคารสถานที่

2.1 ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร

2.2 ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านงบประมาณ

3.1 ร่วมระดมทรัพยากรและสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และอื่นๆ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 ร่วมพิจารณาเสนอแผนงาน/โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ฯตามหลักวิชาการและแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านบุคลากร

4.1 ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.2 ร่วมในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ และดูแลความปลอดภัยเด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ เช่น

1) จัดกิจกรรมปฐมนิเทศ ประชุมผู้ปกครอง และเยี่ยมบ้าน

2) จัดทำสารสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯกับผู้ปกครอง

3) จัดทำป้ายนิเทศและมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง

4) จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการนวัตกรรม สื่อการเรียนและผลงานเด็ก

5) ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณี และโอกาสต่าง ๆ ของท้องถิ่น

6) เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด สวนสาธารณะฯลฯ

6. การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกเหนือจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการด้านอื่นๆ แก่ครอบครัวชุมชน และท้องถิ่นได้ดังนี้

1) ด้านอาคารสถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ครอบครัวชุมชน หรือประชาชน ภายในท้องถิ่น ในวันสำคัญต่างๆ หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

2) ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ของครอบครัว ชุมชนหรือประชาชน

3) ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวิชาการ สารสนเทศหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเด็กปฐมวัยให้กับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชนในการค้นคว้า ศึกษา ต่างๆ

4) ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการแก่ครอบครัว ประชาชน หรือชุมชนในท้องถิ่น โดยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ดูแลเด็ก เป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ที่เหมาะสมตามวัย

5) ด้านการให้บริการสาธารณะ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการให้บริการสาธารณะแก่ชุมชน หรือประชาชนได้ ตามบริบทหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น

7. การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากครอบครัว ชุมชนและภาคส่วนของสังคม

1) การสนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่างๆ ครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนของสังคมสามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น

2) บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ รวมทั้งการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ต่างๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) ให้ความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชน หรือจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่บุคลากรและเด็กเล็ก หรือร่วมเป็นครูท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้มีความรู้จากหน่วยงานต่างๆ มาถ่ายทอดความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4) ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การสนับสนุนการจัดประสบการณ์เรียนรู้และพัฒนาเด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ โดยให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริงในแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และภาคส่วนต่างๆ

5) ให้ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย พัฒนาครู และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้หลายกิจกรรม เช่น

- 1) ร่วมระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3) ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมินศูนย์ฯ ร่วมแก้ไข เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) ฯลฯ

โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดรูปแบบ แนวทาง วิธีดำเนินการ การเสริมสร้างส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยถือปฏิบัติตามแนวทาง หรือระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ให้มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอระดับจังหวัด และระดับภาค โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2) เพื่อจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็ก

3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเครือข่ายต่างๆ ในระดับพื้นที่

4) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. แนวทางการดำเนินงาน

เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทาง การดำเนินงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้ง และหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่าย/ สมาคม/ชมรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม การอบรมสัมมนาหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานภายนอก และทุกภาคส่วน เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ

3) จัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่าย/สมาคม/ชมรม ในการจัดการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการพัฒนาครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

4) สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ ในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนด โดยถือปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และหนังสือสั่งการของทางราชการ

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดรูปแบบและกิจกรรมความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาครู และองค์กรให้มีความเข้มแข็งได้ตามบริบท สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเป็นศูนย์ต้นแบบของการพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือร่วมกันกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือในสังกัดหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา หรือภาคเอกชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาครู ให้มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการปฏิบัติงานได้ตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา พรหมเรืองฤทธิ์, วรรณิตา สอนกองแดง, กรรณิการ์ ชัยสิทธิ์สงวนและณัททวิ ศิริรัตน์ (2562) การดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็ก : บทบาทของผู้ดูแลเด็ก การอบรมและเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นช่วงโอกาสของการเรียนรู้จากการเลียนแบบ บุคคลรอบข้าง ดังนั้นการส่งเสริมการเจริญเติบโต พัฒนาการ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นคนดี ฉลาดเฉลียว และมีความสุข ผู้ดูแลเด็กศูนย์เด็กเล็กมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็ก ตามกรอบมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านบุคลากร (2) ด้านการเจริญเติบโต สุขภาพช่องปากและการจัดอาหาร (3) ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัย (4) ด้านจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (5) ด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ (6) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ดูแลเด็ก สามารถนำไปใช้ในการดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย มีส่วนสูงระดับดีและรูปร่างสมส่วน ไม่มีฟันผุ และเด็กที่พัฒนาการล่าช้าได้รับการส่งต่อไปยังสถานบริการสาธารณสุข

อัญชลี หลักชัย (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) การวิเคราะห์ห้องประกอบ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า มีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .64 พิจารณาเรียงลำดับองค์ประกอบ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการ บริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพ ปัจจุบัน การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (2.97) สภาพที่พึงประสงค์ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มากที่สุด มี ค่าเฉลี่ย (4.73) และความต้องการจำเป็น ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ลำดับความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดอุดรธานี เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบของบุคลากร ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากทุก ภาคส่วน และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ตามลำดับ 3) การวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ดังนี้ 1) แนวทางการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.68 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน วิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ บุคลากร ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากทุกภาคส่วน ด้าน อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.68 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการส่งเสริม การมีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากทุกภาคส่วน รองลงมาตามลำดับ

นันทิพัฒน์ ดาษดา (2560) แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพนทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพนทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ระดับสภาพแวดล้อมภายนอกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ระดับสภาพแวดล้อมภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

2.แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพนทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบแนวทางที่สำคัญคือ กำหนดนโยบาย/แผนและงบประมาณเพื่อดำเนินงานให้ชัดเจน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้คุณภาพอย่างยั่งยืน ด้านบุคลากร พบแนวทางที่สำคัญคือ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ อาชีพ ใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบแนวทางที่สำคัญคือ จัดหาอุปกรณ์เครื่องเล่นต่างๆ โดยคัดเลือกเฉพาะที่มีมาตรฐาน มอก.รับรอง เพื่อสร้างความปลอดภัย ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร พบแนวทางที่สำคัญคือ ดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นและรายงานผลการประเมิน เพื่อขอรับการประเมินจากภายนอก ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน พบแนวทางที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้ชุมชน และหน่วยงาน

ต่างๆ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยพบแนวทางที่สำคัญ คือ ส่งเสริมการจัดตั้งชมรม คณะกรรมการชมรม คณะทำงานหรือคณะกรรมการที่จะเป็นทีมงานพร้อม กำหนดภารกิจหน้าที่ และกลไกในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จรรยาพร วิวัฒน์วรกุล (2559) แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเสาดิยาว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเสาดิยาว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการดำเนินงานและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการประเมินผล

2. แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมและจากการประชุมระดมสมองเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเสาดิยาว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน คือ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เสนอความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรและวางแผนการจัดการศึกษาประชาสัมพันธ์การจัดเวทีประชาคมเพื่อเสนอความต้องการและปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ทั่วถึง ร่วมวิเคราะห์ปัญหาลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการแสวงหาทรัพยากร คือ ควรส่งเสริมให้ชุมชนนั้นได้ตระหนักถึงการได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนชุมชนต้องช่วยเหลือ ระดมทุน และแสวงหาทรัพยากรต่างๆ ร่วมกัน ให้ชุมชนคิดว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นของส่วนรวม ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งตลอดจนร่วมสรรหาวิทยากรในท้องถิ่นเป็นวิทยากรสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงาน คือ ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความหลากหลาย และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและชุมชน จัดบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่างๆ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดขึ้นให้ชุมชนทราบอย่างทั่วถึง

2.4 แนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล คือ ควรเปิด

โอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เข้าร่วมประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม จัดฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนเกี่ยวกับผลการประเมินผล กำหนดขอบเขต ระเบียบแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูและชุมชนประเมินผลตามสภาพจริง และแจ้งผลการประเมินผลให้ชุมชนทราบทุกครั้ง

งามทิพย์ มิตรสุภาพ (2559) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มี 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) ขอบข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการ (2) การบริหารงบประมาณ (3) การบริหารบุคลากร (4) การบริหารวิชาการ (5) การบริหารอาคารสถานที่ และ (6) การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน 2) กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (2) การสร้างกลยุทธ์ (3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ (4) การควบคุมกลยุทธ์ และ 3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ (2) ประสิทธิภาพด้านบุคลากร (3) ประสิทธิภาพด้านวิชาการ (4) ประสิทธิภาพด้านคุณภาพเด็ก (5) ประสิทธิภาพด้านอาคารสถานที่และ (6) ประสิทธิภาพด้านชุมชน

2. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.84$, $S.D. = 0.50$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ($X = 4.93$, $S.D. = 0.39$) ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($X = 4.91$, $S.D. = 0.42$) และขอบข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($X = 4.83$, $S.D. = 0.52$) ตามลำดับ

3. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด ($X = 4.86$, $S.D. = 0.29$ และ $X = 4.83$, $S.D. = 0.34$ ตามลำดับ) โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ
บทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ปรีศญาภรณ์ วัตพ่วงแก้ว (2558) แนวทางพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล
ตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้ 1. ผล
การศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลคลอง
แม่ลาย อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 1.1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กขององค์การบริหาร ส่วนตำบลวังบัว อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวม ด้าน
วิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา ด้านบุคลากร อยู่ลำดับที่ 2 ด้านส่งเสริม
เครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ลำดับที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน อยู่ลำดับ
ที่ 4 และด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย อยู่ลำดับที่ 5 1.2 ผลการศึกษาปัญหา
การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ใน
ภาพรวม พบว่า ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กเทศบาลตำบลคลองแม่ลาย อำเภอ
เมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง
กว่าด้านอื่นได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยอยู่ในระดับปัญหามากที่สุด
รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วม การสนับสนุนจาก
ทุกภาคส่วน ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ใน ระดับปานกลาง 2. ผลการหาแนวทาง
พัฒนาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคลองแม่ ลาย อำเภอเมือง จังหวัด
กำแพงเพชร มีแนวทางพัฒนาที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ เทศบาลฯ ควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้ เพียงพอกับการพัฒนาศูนย์เด็ก
เล็ก เทศบาลฯควรกำกับดูแล และควบคุมกระบวนการดำเนินงาน ของศูนย์ฯให้มีคุณภาพและถูกต้อง
ตามหลักวิชาการอย่างต่อเนื่องเทศบาลฯ ควรส่งเสริม กระบวนการในการจัดทำแผนการดำเนินงาน
ของศูนย์ฯให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ด้านบุคลากร คือ เทศบาลฯ ควรส่งเสริมให้บุคลากรภายใน
ศูนย์ฯ เข้าร่วมศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง เทศบาลฯ สรรหาบุคลากรผู้ดูแลเด็กให้เหมาะสม
กับจำนวนเด็กเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีโครงการอบรมผู้ดูแลเด็กอย่าง
ต่อเนื่อง 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีสถานที่
รับประทานอาหาร, ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้เพียงพอสำหรับเด็กและสุขลักษณะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมี
เครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเพียงพอ ศูนย์พัฒนาเด็กควรให้มีการจัดบริเวณพื้นที่ใน
อาคารให้มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับจำนวนเด็ก 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม
หลักสูตร คือ มีการจัดกิจกรรมที่ สอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กอย่างต่อเนื่อง มีการ
จัดกิจกรรมกระบวนการในการจัดกิจกรรมพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล มีการจัดกิจกรรมสร้างระเบียบ วินัยและมารยาท ในการพูด การไหว้ และฝึกเรื่องการช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับวัย 5) ด้านการมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน คือ ควรมีการจัดกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองและมีการแจกเอกสารให้กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องทุกปี มีการประชาสัมพันธ์ในการจัด แหล่งวิทยากร และ แหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ควรจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯให้เป็นรูปธรรมและให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็ก ปฐมวัย คือ ควรมีการจัดทำการประเมินผลและติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง ควรมีกระบวนการ ในการสร้างระบบเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระหว่างศูนย์ฯ และผู้ปกครอง ควรมีการจัดตั้ง เครือข่ายระหว่างศูนย์ฯ ชุมชน และผู้ปกครองขึ้นภายในศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาระบบเครือข่าย ให้สมบูรณ์

ยุวพันธ์ นิลดำ (2557) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อการบริหาร จัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า 1) ศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัด หนองคาย ตามความคิดเห็นของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมและการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้าน อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจาก ทุกภาคส่วน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา เด็กปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ เฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการบริหารจัดการศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการสร้าง สัมพันธ์ไมตรีอันดีกับชุมชน สนับสนุนการบริหารงานให้สอดคล้องตาม หลักสูตรตามแผน และ ตามนโยบาย ด้านบุคลากร ควรสร้างความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น เพื่อร่วมกันบริหารจัดการการเรียน การสอน ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยให้ครบถ้วน มีมาตรฐาน มีความเหมาะสม มีความปลอดภัย โดยเฉพาะ ด้านระเบียบอาคาร ด้านอากาศถ่ายเท ด้านความพร้อมเวชภัณฑ์ยา ตลอดจนการลดภาวะเป็นพิษ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุก ภาคส่วนและด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา

เด็กปฐมวัย ควรประชุม พบปะ ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนวิทยากรท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องร่วมกัน

วาสนา จักรแก้ว (2557) การสังเคราะห์ การถอดบทเรียนด้านสื่อและนวัตกรรมการสอน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยมีดังนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนา สื่อสร้างสรรค์เป็นครูผู้ดูแลเด็กที่ทำงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาจารย์ / วิทยากรที่สัมมนา มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน มีความเชี่ยวชาญ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ สามารถให้คำแนะนำในการขอรับบริการได้ ห้องสัมมนามีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ด้านกระบวนการจัด การให้บริการการสัมมนาเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมทุกอย่างมีความเหมาะสม เนื้อหาสาระ และกิจกรรมดึงดูดความสนใจ สามารถนำสื่อ นวัตกรรมที่ร่วมกันสร้างขึ้นมาใช้ประกอบเนื้อหา การสัมมนาได้เป็นอย่างดี มีเทคนิค วิธีการ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงในการทำงาน ครูผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เพราะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้ ได้รับ ความรู้ที่ดีและเหมาะสมสามารถสร้างผลงานการวิจัยในชั้นเรียนได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับศูนย์เด็กเล็กของตนเองได้ และนำสื่อที่ผลิตขึ้นมานั้นไป สร้างงานวิจัยได้ การสังเคราะห์บทเรียน การติดตามผลการนำสื่อไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 7 จังหวัดประกอบด้วยปัจจัยที่เอื้อในการทำสื่อ มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลายมีสื่อที่ได้จากธรรมชาติและสิ่งของเหลือใช้มี เครือข่ายครูปฐมวัยที่เข้มแข็งเครือข่ายครูปฐมวัยในจังหวัดได้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันได้รับการ สนับสนุนจากผู้บริหารโดยที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างดี

พิชิต ชัยแสงแก้ว (2555) แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วน ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ เด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม พบว่า 1.1 ด้านการบริหารศูนย์ คือ ความไม่เพียงพอของงบประมาณ การกำหนดภาระหน้าที่ไม่เหมาะสม กับบุคลากร ประชาชนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วม และพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ 1.2 ด้านการบริหาร บุคลากร คือ ขาดการสำรวจความต้องการของบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำมาเป็นข้อกำหนด ในการวางแผน ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดบทบาทและหน้าที่ในการรับผิดชอบงานที่ได้รับการ แต่งตั้ง งบประมาณเพื่อให้บุคลากรได้ศึกษาต่อไม่เพียงพอ การใช้สิทธิการลาไม่เป็นไปตามจำนวน วันที่กำหนดไว้ และขาดการประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง 1.3 ด้านการจัดประสบการณ์ คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ขาดการจัดทำ แผนการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง การจัดงบประมาณในการจัดหาสื่อ / นวัตกรรม / แหล่ง เรียนรู้ไม่พอเพียง ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ขาดการมีส่วนร่วมใน

การนิเทศของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ขาดการนำผลการประเมินการจัดประสบการณ์ไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา 1.4 ด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ ขาดการจัดวางแผนหรือวางแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนในศูนย์ ขาดการจัดบริการรถรับ-ส่งสำหรับเด็กที่อยู่ไกลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสวัสดิการด้านอื่นๆ ขาดการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านสังคม และขาดการรายงานผลการประเมินพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบ

2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 2.1 ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาคือในช่วงที่มีการจัดทำงบประมาณ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดทำโครงการเสนอของบประมาณในช่วงที่มีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี ควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่างๆ รวมถึงประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 2.2 ด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาจัดให้มี การสำรวจความต้องการของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนด การวางแผน และปริมาณงานให้เหมาะสมกับอัตรากำลัง 2.3 ด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร จัดให้บุคลากรเข้ารับการอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ 2.4 ด้านการพัฒนาผู้เรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ จัดให้มีการประชุมทุกครั้งเพื่อวางแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการมีส่วนร่วมการวางแผนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนและส่งเสริม การรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี เนื่องจากแต่ละศูนย์ มีจำนวนเด็กอายุระหว่าง 3 -5 ปี มีจำนวนลดลง แต่เด็กที่ต่ำกว่า 3 ปี มีจำนวนมากขึ้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

พิพัฒน์ ยอดวิระพงษ์และคณะ (2555) ศักยภาพและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าว ใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ศักยภาพและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 1. ด้านงบประมาณ ศักยภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุมีงบประมาณในการจัดการจัดสรรให้กับโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อจำกัด โรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในส่วนของเด็กไร้สัญชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุต้องมีการจัดหาเพิ่มเติม 2. ด้านวิชาการ ศักยภาพ มินนโยบายของโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กชัดเจนต้องการให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ ข้อจำกัด มีการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนไม่

เข้าใจ 3. ด้านงานบุคคล ศักยภาพ มีการส่งเสริมผู้ที่ดูแลศูนย์ให้บุคลากรไปเรียนหลักสูตรปฐมวัยเพื่อดูแลและจัดการเรียนการสอนให้มีดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อจำกัด ยังขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการสอนเฉพาะด้าน 4. ด้านบริหารงาน ศักยภาพ มีการช่วยเหลือด้านการจัดหาอาชีพภายในท้องถิ่นให้แก่นักเรียนต่างด้าว ได้รับสิทธิในการเรียนฟรี ได้รับวุฒิการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทยเมื่อเรียนจบ ข้อจำกัด ไม่มีผู้บริหาร มีเพียงครูผู้ช่วยรักษาการแทนทำหน้าที่บริหาร แนวทางของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 1. ด้านงบประมาณ มีการเสนอจัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนให้ช่วยสนับสนุนงบประมาณ และประสานงานกับหน่วยงานภายนอกพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเป็นบางครั้ง 2. ด้านวิชาการ ควรจัดหาบุคลากรที่สามารถสอนได้ทั้ง 2 ภาษา ควรมีการนำสื่อการเรียนการสอนเข้ามาในการสอนเด็กอนุบาลให้มากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้มีการลงพื้นที่ ชุมชนสัมพันธ์ ประชุมหรือ แลกเปลี่ยน สร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการ เพื่อลดจำนวนเด็กนักเรียนที่จะออกเรียนกลางคัน ฯลฯ 3. ด้านบุคคล จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนให้เพียงพอต่อการจ้างบุคลากรบุคลากรทางการศึกษา โดยอิงตามระเบียบกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ 4. ด้านบริหารงาน ควรสร้างแรงจูงใจในการให้ผู้บริหารลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น จัดให้มีการเห็นผลความสำคัญและผลประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น มีค่าเบี้ยกันดาร ค่าตอบแทนพิเศษ เป็นต้น สร้างความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน โดยจัดการประชุมร่วมกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญของการศึกษา

ณัฐวัตร ทิพย์นารอง (2555) สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารงานจัดการและด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 2.ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3.ความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านพบว่า ผู้ปกครองพึงพอใจด้านบุคลากรมากที่สุด 4.แนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เห็นความสำคัญของนักศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างเพียงพอ ควรส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องชมเชย ให้รางวัลแก่บุคลากรในศูนย์เด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรเพิ่มพื้นที่ใช้สอยให้เพียงพอ มีห้องน้ำ ห้องส้วม ที่แปลงฟัน ตู้ยา เตียงพยาบาล สนามเด็กเล่นกลางแจ้ง ภายในอาคารเรียนมีการติดมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงลาย มีถังเคมีดับเพลิง มีห้องพยาบาลสำหรับผู้ป่วย มีโรงอาหาร ห้องครัว บริเวณรอบอาคารเรียนควรมีรั้วกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก และมีการติดตั้งเครื่องตัดกระแสไฟฟ้า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ รับทราบเป็นประจำ ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดประชุม จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็ก มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมา และระดมทรัพยากรในการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย

ยอดขวัญ เกษทองมา (2553) การพัฒนาตัวแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารเด็กในศูนย์เด็กเล็ก การบริหารเด็กอายุแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการวิจัย พบว่า ตัวแบบที่พัฒนามีองค์ประกอบ คือ ครอบครัวเด็ก ศูนย์เด็กเล็ก องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก รวมทั้งกลุ่มกิจกรรมย่อย ทุกองค์ประกอบมีบทบาทหน้าที่และรวมขับเคลื่อนอย่างเป็นขั้นตอน และมีการกำหนดมาตรการ/ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยใช้เทคนิคการบริหารการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือการมีสัมพันธภาพที่ดี ติดตามให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจ ประสานงาน วางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มอบหมายงานและสร้างเครือข่ายในการทำงาน ผลจากการพัฒนาและใช้ตัวแบบ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง พฤติกรรมสุขภาพของผู้ดูแลเด็กและ พัฒนาการเด็กดีขึ้น ตัวแบบที่พัฒนามีความแตกต่างกันเฉพาะด้านปริมาณ ความถี่ ระยะเวลาและรูปแบบการรวมพัฒนา โดยพื้นที่ศูนย์เด็กเล็กที่สังกัดเทศบาลมีและเป็นทางการมากกว่า ขณะที่พื้นที่ศูนย์เด็กเล็กที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแบบเรียบง่าย ตามวิถีชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม หลังการพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กเล็กทั้งสองแห่งมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้พบว่าพื้นที่ศูนย์เด็กเล็กที่ใช้ตัวแบบ มีแบบแผนการดำเนินงานคล้ายกับพื้นที่ที่ไม่ใช้ตัวแบบ แต่มีรายละเอียดในการดำเนินงานมากกว่า จึงมีกิจกรรมการบริหารเด็กทุกด้านที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเชิงประจักษ์มากกว่า โดยสรุป การกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากศักยภาพของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน นับว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่จะส่งผลต่อคุณภาพของเด็กต่อไป